Základní škola a Mateřská škola Roštín, příspěvková organizace
Roštín 148, 768 03

Preventivní program – školní neúspěšnost

1. Charakteristika školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je z hlediska pedagogicko-psychologického chápána jako selhávání žáka v podmínkách školního vzdělávání. Neprojevuje se pouze zhoršeným prospěchem, ale také formováním negativních postojů k vlastnímu učení, ke vzdělávání, k pedagogům a ke škole obecně. Bývá důsledkem nerovnoměrností ve vývoji osobnosti žáka, v jeho motivaci, pracovních a volních návycích, případně odrazem náročné rodinné situace či zdravotních obtíží.

Školní neprospěch je téměř vždy způsoben souborem vícero příčin, které je nezbytné včas rozkrýt a přijmout účinná podpůrná opatření směřující k nápravě. Podpora školního úspěchu na naší málotřídní škole vychází z bezpečného, rodinného klimatu, individuálního přístupu ke každému dítěti a otevřené partnerské komunikace mezi žáky, pedagogy a rodiči.

Tato strategie vychází z platné školské legislativy (vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, a vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných) a naplňuje kritéria hodnocení České školní inspekce pro oblast sledování vzdělávacích výsledků žáků a snižování jejich neúspěšnosti.

2. Faktory ovlivňující školní úspěšnost a neúspěšnost

Při řešení školní neúspěšnosti je klíčová úzká součinnost školy, rodiny, samotného žáka a případně externích odborníků (PPP, psycholog). Mezi nejčastější faktory vzniku obtíží patří:

- **Osobnostní a vývojové dispozice dítěte:** specifické poruchy učení (SPU), poruchy pozornosti a chování (ADHD/ADD), poruchy autistického spektra (PAS), emoční labilita, nízká frustrační tolerance, pomalejší pracovní tempo či oslabení paměťových funkcí.
- **Zdravotní stav a absence:** dlouhodobé či časté onemocnění žáka, vysoká absence a s ní spojené výpadky v osvojování učiva.
- **Vliv rodinného prostředí:** nepodnětné rodinné zázemí, náročné rodinné situace (rozvod, střídavá péče, existenční potíže), nedostatečný zájem o školní přípravu nebo naopak nadměrně ochranitelský přístup spojený s nepřiměřeným tlakem na výkon.

- **Sociální a vztahové faktory:** ohrožení rizikovým chováním (šikana, ostrakismus, konflikty v kolektivu, vztahové potíže s vrstevníky či učitelem).
- **Jazyková a kulturní bariéra:** žáci s odlišným mateřským jazykem (dítě-cizinec).
- **Změna vzdělávacího prostředí:** přechod na jinou školu, adaptace na jiný ŠVP či kolektiv.

3. Signály ohrožení školní neúspěšností

Žák je považován za ohroženého školní neúspěšností, pokud:

- v pololetním či průběžném hodnocení neprospívá nebo je z vyučovacích předmětů nehodnocen,
- dlouhodobě nebo opakovaně nespolupracuje při výuce a neplní zadané školní i domácí úkoly,
- jeho domácí příprava a pracovní návyky nejsou systematické,
- jeho chování soustavně narušuje průběh vyučování a školní řád a jsou vůči němu uplatňována výchovná opatření,
- v měsíčních sebeevaluačních dotaznících opakovaně vyjadřuje výraznou nespokojenost, strach ze selhání nebo nezájem o školu.

4. Doprovodné projevy školní neúspěšnosti

Dlouhodobý neúspěch se u dětí mladšího školního věku často projevuje i v psychosomatické a behaviorální rovině:

- **Psychosomatické a neurotické obtíže:** ranní bolesti hlavy a břicha před odchodem do školy, nevolnost, poruchy spánku, tiky, školní fobie či úzkostné stavy.
- **Změny v chování:** zvýšená absence, vyhýbání se konkrétním předmětům, pasivita, sklon k záškoláctví, provokativní nebo odmítavé chování.
- **Obranné mechanismy:** apatie, rezignace, ztráta sebedůvěry, pocity méněcennosti, únik do fantazie nebo regrese v chování.

5. Zásady předcházení školní neúspěšnosti

Pedagogové naší školy v každodenní praxi uplatňují tyto preventivní principy:

- Kladou na dítě **přiměřené a individualizované nároky** s ohledem na jeho tempo a možnosti.

- Poskytují žákům příležitost **pravidelně zažívat úspěch** a posilovat zdravé sebevědomí.
- Uplatňují formativní hodnocení, oceňují osobní pokrok a **vyhýbají se negativnímu vzájemnému srovnávání žáků**.
- Využívají Karty ctností k posilování vytrvalosti, odpovědnosti, spolupráce a sebedůvěry.
- Vytvářejí bezpečné klima, kde se chyba nepovažuje za selhání, ale za přirozenou součást procesu učení.
- Důsledně kontrolují plnění úkolů a včas odhalují mezery v porozumění učivu.
- Udržují partnerský a vstřícný kontakt se zákonnými zástupci žáka.

6. Pravidla a postup řešení školní neúspěšnosti

Včasná diagnostika a intervence probíhá v rámci **třístupňového modelu podpory**:

1. stupeň: Včasná intervence vyučujícího v běžné výuce

- **Karta žáka:** Vyučující průběžně sledují vzdělávací pokroky, zapojení v hodinách a pracovní návyky dětí. V pololetních intervalech vyhodnocují silné a slabé stránky žáka a stanovují konkrétní pedagogické cíle a kroky k jeho posunu. Tím je zajištěna kontinuální podpora předcházející nutnosti zavádění formálních plánů či poradenských vyšetření.
- **Měsíční žákovská sebeevaluace:** Žáci 1× měsíčně reflektují, jak se jim daří v učení a jak se cítí ve škole, což učiteli slouží jako včasný varovný signál při narůstající frustraci.
- **Metodické úpravy ve třídě:** Přizpůsobení stylů učení (vizuální, auditivní, kinestetické), poskytnutí kompenzačních pomůcek a přehledů, zapojení vrstevnické pomoci, včasné oznamování prověřování znalostí a úprava rozsahu domácí přípravy.
- **Informování rodičů:** Při prvních známkách déletrvajících potíží kontaktuje vyučující nebo třídní učitel rodiče k neformální konzultaci.

2. stupeň: Zapojení školního metodika prevence, výchovného poradce a externího psychologa

- Pokud úpravy v běžné výuce nevedou k nápravě, svolá třídní učitel osobní schůzku se zákonnými zástupci za účasti výchovného poradce a školního metodika prevence.

- Z jednání se pořizuje písemný záznam s jasně stanovenými doporučeními pro školu i domácí přípravu.
- Škola může se souhlasem rodičů sestavit **Plán pedagogické podpory (PLPP)** s konkrétním časovým harmonogramem úprav výuky.
- V případě potřeby je nabídnuta konzultace se smluvním externím psychologem školy k rozboru příčin bloků v učení či emočních potíží.

3. stupeň: Spolupráce se školským poradenským zařízením (PPP / SPC) a vnějšími partnery

- Přetrvávají-li závažné výukové či výchovné potíže, škola doporučí zákonným zástupcům odborné vyšetření ve spádovém poradenském zařízení (Pedagogicko-psychologická poradna Kroměříž, příslušné SPC).
- Na základě doporučení PPP/SPC škola realizuje přiznaná podpůrná opatření 2.–5. stupně (včetně případné výuky podle Individuálního vzdělávacího plánu – IVP).
- Pokud neúspěšnost a záškoláctví úzce souvisí s vážným selháváním rodinné péče nebo sociálním znevýhodněním a rodiče se školou nespolupracují, škola situaci konzultuje s orgánem sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD Kroměříž).

7. Vyhodnocování a dlouhodobé cíle školy

- **Pedagogická rada:** Vedení školy a pedagogický sbor na každé pedagogické radě pravidelně vyhodnocují úspěšnost nastavených podpůrných opatření u sledovaných žáků.
- **Hospitační a kontrolní činnost:** Ředitelka školy sleduje vyváženost nároků v jednotlivých předmětech, klima ve třídách a metodickou podporu pedagogů.
- **Rozvoj kompetencí pedagogů:** V rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) jsou učitelé podporováni v oblasti formativního hodnocení, speciální pedagogiky a individuálního přístupu k žákům.
- **Otevřené bezpečné prostředí:** Škola trvale vytváří podmínky, aby se žáci v případě náročné životní či školní situace měli vždy možnost obrátit na důvěryhodného dospělého (třídní učitel, metodik prevence, externí psycholog).